บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัว และความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2544 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยโรงเรียนชาย 11 โรงเรียน โรงเรียนหญิง 10 โรงเรียน โรงเรียนสหศึกษา 96 โรงเรียน รวม 117 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 10957 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 11 โรงเรียน เป็นโรงเรียนชาย 1 โรงเรียน โรงเรียนหญิง 1 โรงเรียน และโรงเรียนสหศึกษา 9 โรงเรียน สุ่มเลือกห้องเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ชั้นปีละ 1 ห้อง รวม 33 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 13 คน จำนวน 429 คน ซึ่งเป็นการเลือกสุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ และสุ่มอย่างง่าย เริ่มดำเนินการระหว่าง ตุลาคม 2544 – กุมภาพันธ์ 2545 โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกข้อมูลเอง ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การทดสอบไคสแควร์ และนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.4 เพศชาย ร้อยละ 41.6 อายุเฉลี่ย 16.93 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอายุ 0.99 ปี อายุต่ำสุด 15 ปี อายุสูงสุด 19 ปี อยู่ในระดับการศึกษาชั้น ม. 4, ม. 5 และม. 6 ในอัตราใกล้เคียงกัน ร้อยละ 32.8 ร้อยละ 33.7 และร้อยละ 33.5 ตามลำดับ นักเรียนเกือบครึ่งหนึ่งมีผลการเรียนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 2.01 – 3.00 ร้อยละ 42.1 โดยนักเรียนได้รับค่าใช้จ่ายส่วนตัวโดยเฉลี่ย 2019.07 บาทต่อเดือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1009.93 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนตัวในการศึกษาต่ำสุด 300 บาทต่อเดือน สูงสุด 7000 บาทต่อเดือน (นักเรียนอยู่หอพัก)

นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 62.7 สถานภาพของบิดามารดาของนักเรียน อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 85.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัวรักใคร่ ช่วยเหลือกันดี ร้อยละ 89.2 และใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระ สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ร้อยละ 78.0

นักเรียนเกินครึ่งหนึ่งมีความรู้สึกว่า กฎระเบียบในโรงเรียนเข้มงวดน้อย ร้อยละ 55.5 รองลงมา คือ เข้มงวดมาก ร้อยละ 38.8 แหล่งที่นักเรียนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพจิตมากที่สุด 3 อันดับ มีดังนี้ คือ อันดับที่ 1 ได้แก่ โทรทัศน์ ร้อยละ 95.5 อันดับที่ 2 ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 71.8 อันดับที่ 3 ได้แก่ หนังสือเรียน ร้อยละ 64.4

นักเรียนใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนและวันหยุดทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน มากที่สุด คือ การจับกลุ่มคุยกัน ร้อยละ 30.6 รองลงมา คือ เล่นกีฬา ร้อยละ 28.7

2. ข้อมูลเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่น

นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.7 เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.9 เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 71.5 เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 76.1

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นรายข้อของเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน ในภาพรวมค่อนข้างเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถาม ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ มากกว่าข้ออื่นใน 3 อันดับแรก คือ ข้อที่ 10. บทเรียนที่ไม่น่าสนใจ นักเรียนส่วนมากไม่ตั้งใจเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 2.60 รองลงมา คือ ข้อที่ 3. กฎระเบียบที่เข้มงวด

มากในโรงเรียน ช่วยให้นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย มีคะแนนเฉลี่ย 2.70 และข้อที่ 6. นักเรียนที่สอบตกบ่อยๆ อาจซึมเศร้าและฆ่าตัวตายได้ มีคะแนนเฉลี่ย 2.94

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นรายข้อของเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมในภาพรวมส่วนใหญ่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถาม ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ มากกว่าข้ออื่นใน 3 อันดับแรก คือ ข้อที่ 18. นักเรียนที่ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น รูปร่างเตี้ย พูดติดอ่าง อาจทำให้ เกิดปมด้อยง่ายและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก มีคะแนนเฉลี่ย 2.99 รองลงมา คือ ข้อที่ 19. นักเรียนที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ หรือบุคคลอื่นได้ แสดงว่าเป็นคนที่มีปัญหาสุขภาพจิต มีคะแนนเฉลี่ย 3.17 และข้อที่ 17. นักเรียนที่มีความยุ่งยากในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น แสดงว่าเป็นคนที่ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 3.36

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นรายข้อของเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์ในภาพรวมค่อนข้างเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถาม ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ มากกว่าข้ออื่นใน 3 อันดับแรก คือ ข้อที่ 25. อารมณ์ที่รุนแรง โมโหฉุนเฉียวง่ายในวัยรุ่น ถือเป็นธรรมชาติของวัยรุ่น มีคะแนนเฉลี่ย 3.55 รองลงมา คือ ข้อที่30. เมื่อไม่สามารถจัดการกับอารมณ์เศร้า อารมณ์เสียใจได้ ควรขอคำปรึกษาจากจิตแพทย์ มีคะแนนเฉลี่ย 3.60 และข้อที่ 32. วัยรุ่นที่มีความคิดจะฆ่าตัวตาย แสดงว่ามีความเครียดอย่างรุนแรง มีคะแนนเฉลี่ย 3.88

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นรายข้อของเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศในภาพรวมค่อนข้างเห็นด้วย โดยเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถาม ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำมากกว่าข้ออื่นใน 3 อันดับแรก คือ ข้อที่ 38. การมีความรักในวัยรุ่น เป็นการตอบสนองความต้องการทางเพศ มีคะแนนเฉลี่ย 3.06 รองลงมา คือ ข้อที่ 37. การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองทำให้เป็นโรคประสาทได้ มีคะแนนเฉลี่ย 3.33 และข้อที่ 36. ปัจจุบันการถูกเนื้อต้องตัวกันถึงขั้นกอดกันของหนุ่มสาววัยรุ่นเป็นเรื่องที่ไม่เสียหาย มีคะแนนเฉลี่ย 3.53

3. ข้อมูลการปรับตัว

นักเรียนส่วนใหญ่มีการปรับตัวด้านการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.9 การปรับตัวด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.1 การปรับตัวด้านอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.8 การปรับตัวด้านเพศอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 71.8

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นรายข้อของการปรับตัวด้านการเรียนในภาพรวมจริงบ้างถึงจริงที่สุดค่อนข้างสูง โดยเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถาม ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ มากกว่าข้ออื่นใน 3 อันดับแรก คือ ข้อที่ 4. บางชั่วโมงบทเรียนไม่น่าสนใจเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าง่วงนอนหรือคิดทำงานอื่นดีกว่าฟังครูสอน มีคะแนนเฉลี่ย 2.34 รองลงมา คือ ข้อที่ 10. ข้าพเจ้ามีเวลาอ่านหนังสือเรียนเพียงพอ มีคะแนนเฉลี่ย 3.01 และข้อที่ 3. ข้าพเจ้าไม่กล้าซักถามอาจารย์ เมื่อมีข้อสงสัย มีคะแนนเฉลี่ย 3.13

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นรายข้อของการปรับตัวด้านสังคมในภาพรวมจริงบ้างถึงจริงที่สุดค่อนข้างสูง โดยเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถาม ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ มากกว่าข้ออื่นใน 3 อันดับแรก คือ ข้อที่ 18. ข้าพเจ้าประหม่าเมื่อต้องรายงาน มีคะแนนเฉลี่ย 2.94 รองลงมา คือ ข้อที่ 23. หลังเลิกเรียน ข้าพเจ้าใช้เวลาพูดคุย และเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องเรียนกับเพื่อน มีคะแนนเฉลี่ย 3.18 และข้อที่ 24. ข้าพเจ้าขาดความมั่นใจในการเป็นผู้นำ มีคะแนนเฉลี่ย 3.27

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นรายข้อของการปรับตัวด้านอารมณ์ในภาพรวมจริงบ้างถึงจริงที่สุดค่อนข้างสูง โดยเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถาม ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ มากกว่าข้ออื่นใน 3 อันดับแรก คือ ข้อที่ 41. ข้าพเจ้าไม่เคยลืมความผิดหวัง หรือความล้มเหลวในอดีต มีคะแนนเฉลี่ย 2.69 รองลงมา คือ ข้อที่ 45. ข้าพเจ้ามักมีอารมณ์ร่วม เมื่อดูภาพยนตร์หรืออ่านหนังสือ เช่น ร้องไห้เมื่อดูหนังเศร้าหรืออ่านหนังสือเศร้าๆ มีคะแนนเฉลี่ย 2.84 และข้อที่ 43. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองไม่ค่อยมีเหตุผล หรือเอาแต่ใจตนเอง มีคะแนนเฉลี่ย 3.16

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นรายข้อของด้านเพศในภาพรวมจริงบ้างถึงจริงที่สุดค่อนข้างสูง โดยเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถาม ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ มากกว่าข้ออื่นใน 3 อันดับแรก คือ ข้อที่ 48. ข้าพเจ้าสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเสมอเมื่อมีความต้องการทางเพศ มีคะแนนเฉลี่ย 2.20 รองลงมา คือ ข้อที่ 51. ข้าพเจ้ากำลังมีความรัก มีคะแนนเฉลี่ย 2.66 และข้อที่ 49. ข้าพเจ้าเคยอกหักมาแล้ว มีคะแนนเฉลี่ย 3.24

4. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่น กับการปรับตัว

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตกับการปรับตัว โดยใช้ Spearman Rank Correlation Coefficient พบว่า

เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวด้านการเรียน การปรับตัวด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และมีความ

สัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวด้านเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แต่มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวด้านการเรียนและการปรับตัวด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวด้านการเรียน และการปรับตัวด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย

เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แต่มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย

เมื่อทำการศึกษา โดยใช้ Partial Correlation Coefficient พบว่า

เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เมื่อมีการควบคุมตัวแปรการปรับตัวด้านการเรียน การปรับตัวด้านอารมณ์ และการปรับตัวด้านเพศ แต่มีค่าความสัมพันธ์กันในระดับน้อย

เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 เมื่อมีการควบคุมตัวแปรการปรับตัวด้านการเรียน การปรับตัวด้านอารมณ์ และการปรับตัวด้านเพศ แต่มีค่าความสัมพันธ์กันในระดับน้อย

เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 เมื่อมีการควบคุมตัวแปรการปรับตัวด้านการเรียน การปรับตัวด้านอารมณ์ และการปรับตัวด้านเพศ แต่มีค่าความสัมพันธ์กันในระดับน้อย

ส่วนเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม กับ เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่น และการปรับตัว

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม กับ เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัว โดยใช้ Chi – square test พบว่า

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ, ระดับการศึกษา และผลการเรียนเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 0.01 และ 0.01 ตามลำดับ โดยนักเรียนเพศหญิงมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีกว่านักเรียนเพศชาย นักเรียนระดับการศึกษาชั้น ม.5 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีกว่านักเรียนระดับการศึกษาชั้น ม. 4 และม. 6 นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 3.00 – 4.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย น้อยกว่า 3.00 ลงมา และนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 2.01 – 3.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ไม่เกิน 2.00

ปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า ลักษณะของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.031 โดยนักเรียนที่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยวมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีมากกว่านักเรียนที่มีลักษณะครอบครัวขยาย ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.008 โดยนักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการไปตามแหล่งบันเทิง /เดินเล่นตามศูนย์การค้ามีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการเล่นกีฬา การจับกลุ่มคุยกัน และอื่นๆ (เรียนพิเศษ, พักผ่อนอยู่กับบ้าน, กิจกรรมโรงเรียน) และนักเรียนที่การทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการจับกลุ่มคุยกันมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการเล่นกีฬา และอื่นๆ (เรียนพิเศษ พักผ่อนอยู่กับบ้าน กิจกรรมโรงเรียน) ส่วนประเภทของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน และกฎระเบียบในโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคม

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการเรียนเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.017 โดยนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระหว่าง 3.01 – 4.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมดีมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย น้อยกว่า 3.00 ลงมา และนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 2.01 – 3.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย 2.00 ลงมา ส่วนเพศและระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคม

ปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.009 โดยนักเรียนที่ได้รับอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระ แสดงความคิดเห็นได้มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมดีมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ให้อิสระ เข้มงวด ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว และลักษณะครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคม

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ขนาดโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.010 โดยนักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาดโรงเรียน 2500 คนขึ้นไปมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาดโรงเรียน 500 – 2499 คน ส่วนประเภทโรงเรียน กฎระเบียบของโรงเรียน และการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคม

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการเรียนเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.013 โดยนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระหว่าง 3.01 – 4.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์ดีมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.00 ลงมา และนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 2.01 – 3.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์ดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย 2.00 ลงมา ส่วนเพศ และระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์

ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ลักษณะของครอบครัว วิธีการอบรมเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ประเภทของโรงเรียนประเภทของโรงเรียนเกือบมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.051 โดยนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสหศึกษามีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์ดีมากกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนชายและโรงเรียนหญิง ส่วนขนาดโรงเรียน กฎระเบียบในโรงเรียน และการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์

5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศ

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.003 โดยนักเรียนเพศชายมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิต

ด้านเพศดีมากกว่านักเรียนเพศหญิง ส่วนระดับการศึกษา และผลการเรียนเฉลี่ยไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศ

ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ลักษณะของครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศ

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนาดโรงเรียน และการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.015 และ 0.034 ตามลำดับ โดยนักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาดโรงเรียน 2500 คนขึ้นไปมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาดโรงเรียน 500 – 2499 คน และนักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการเล่นกีฬามีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศดีมากกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการการจับกลุ่มคุยกัน การไปตามแหล่งบันเทิง / การเดินเล่นตามศูนย์การค้า และอื่นๆ (เรียนพิเศษ, พักผ่อนอยู่กับบ้าน, กิจกรรมที่โรงเรียน) และนักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการไปตามแหล่งบันเทิง / การเดินเล่นตามศูนย์การค้ามีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศดีกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการการจับกลุ่มคุยกัน และอื่นๆ (เรียนพิเศษ, พักผ่อนอยู่กับบ้าน, กิจกรรมโรงเรียน) ส่วนประเภทของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน และกฎระเบียบในโรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศ

5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับการปรับตัวด้านการเรียน

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศและผลการเรียนเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 และ 0.004 ตามลำดับ โดยนักเรียนเพศหญิงมีการปรับตัวด้านการเรียนดีมากกว่านักเรียนเพศชาย และนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระหว่าง 3.01 – 4.00 มีการปรับตัวด้านการเรียนดีมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.00 ลงมา ส่วนระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการเรียน

ปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ระดับ < 0.001 โดยนักเรียนที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวแบบรักใคร่ ช่วยเหลือกันดีมีการปรับตัวด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวแบบไม่ราบรื่น ทะเลาะกันบ่อย ส่วนลักษณะครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการเรียน

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประเภทโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน กฎระเบียบในโรงเรียน และการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการเรียน

5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับการปรับตัวด้านสังคม

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.035 โดยนักเรียนเพศหญิงมีการปรับตัวด้านสังคมดีกว่านักเรียนเพศชาย ส่วนระดับการศึกษา และผลการเรียนเฉลี่ยไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านสังคม

ปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.023 โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระแสดงความคิดเห็นได้มีการปรับตัวด้านสังคมดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ให้อิสระเข้มงวด ส่วนลักษณะของครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านสังคม

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน กฎระเบียบในโรงเรียน และการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านสังคม

5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับการปรับตัวด้านอารมณ์

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ระดับการศึกษา และผลการเรียนเฉลี่ยไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านอารมณ์

ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ วิธีการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.010 โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระ แสดงความคิดเห็นได้มีการปรับตัวด้านอารมณ์ดีมากกว่าโดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ให้อิสระ เข้มงวด ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว และลักษณะครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านอารมณ์

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กฎระเบียบในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.045 โดยนักรียนที่มีความรู้สึกว่ากฎระเบียบในโรงเรียนมีความเข้มงวดน้อยมีการปรับตัวด้านอารมณ์ดีกว่านักรียนที่มีความรู้สึกว่ากฎระเบียบในโรงเรียนมีความเข้มงวดมาก และการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนเกือบมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.051 โดยนักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการเล่นกีฬามีการปรับตัวด้านอารมณ์ดีมากกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการจับกลุ่มคุยกัน การไปตามแหล่งบันเทิง / การเดินเล่นตามศูนย์การค้า และอื่นๆ (เรียนพิเศษ, พักผ่อนอยู่กับบ้าน, กิจกรรมที่โรงเรียน) ส่วนประเภทของโรงเรียน และขนาดโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านอารมณ์

5.8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับการปรับตัวด้านเพศ

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ระดับการศึกษา และผลการเรียนเฉลี่ยไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านสังคม

ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ลักษณะครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านเพศ

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน ขนาดโรงเรียน กฎระเบียบในโรงเรียน และการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านเพศ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัย

1.นักเรียนเพศหญิงมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน การปรับตัวด้านการเรียน และการปรับตัวด้านสังคมดีกว่านักเรียนเพศชาย ส่วนนักเรียนเพศชายมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศดีกว่านักเรียนเพศหญิง

2.นักเรียนระดับการศึกษาชั้น ม. 5 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีมากกว่านักเรียนระดับการศึกษาชั้น ม.4 และ ม. 6

3.นักเรียนที่ผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 3.01 – 4.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียน ระหว่าง 2.01 – 3.00 และนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 2.01 – 3.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ไม่เกิน 2.00

4.นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 3.01 – 4.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมดีมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย น้อยกว่า 3.00 ลงมา และนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 2.01 – 3.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย 2.00 ลงมา

5.นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 3.01 – 4.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์ดีมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.00 ลงมา และนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 2.01 – 3.00 มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์ดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย 2.00 ลงมา

6.นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 3.01 – 4.00 มีการปรับตัวด้านการเรียนดีมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.00 ลงมา

7.นักเรียนที่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยว มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีมากกว่านักเรียนที่มีลักษณะครอบครัวขยาย

8.นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระ แสดงความคิดเห็นได้ มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมดีมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ให้อิสระ เข้มงวด

9.นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระ แสดงความคิดเห็นได้ มีการปรับตัวด้านสังคมดีมากกว่ากว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ให้อิสระ เข้มงวด

10.นักเรียนที่มีความรู้สึกว่ากฎระเบียบในโรงเรียนมีความเข้มงวดน้อย มีการปรับตัวด้านอารมณ์ดีกว่านักรียนที่มีความรู้สึกว่ากฎระเบียบในโรงเรียนมีความเข้มงวดมาก

11.นักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาดโรงเรียน 2500 คนขึ้นไปมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาดโรงเรียน 500 – 2499 คน

12.นักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาดโรงเรียน 2500 คนขึ้นไปมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาดโรงเรียน 500 – 2499 คน

13.นักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน โดยการไปตามแหล่งบันเทิง / เดินเล่นตามศูนย์การค้ามีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการเล่นกีฬา การจับกลุ่มคุยกัน และอื่นๆ (เรียนพิเศษ, พักผ่อนอยู่กับบ้าน, กิจกรรมโรงเรียน) และนักเรียนที่การทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการจับกลุ่มคุยกันมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการเล่นกีฬา และอื่นๆ (เรียนพิเศษ พักผ่อนอยู่กับบ้าน กิจกรรมโรงเรียน)

14.นักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน โดยการเล่นกีฬา มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศดีมากกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการการจับกลุ่มคุยกัน การไปตามแหล่งบันเทิง / การเดินเล่นตามศูนย์การค้า และอื่นๆ (เรียนพิเศษ, พักผ่อนอยู่กับบ้าน, กิจกรรมที่โรงเรียน) และนักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการไปตามแหล่งบันเทิง / การเดินเล่นตามศูนย์การค้ามีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศดีกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการการจับกลุ่มคุยกัน และอื่นๆ (เรียนพิเศษ, พักผ่อนอยู่กับบ้าน, กิจกรรมโรงเรียน)

15.นักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน โดยการเล่นกีฬามีการปรับตัวด้านอารมณ์ดีมากกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนโดยการจับกลุ่มคุยกัน การไปตามแหล่งบันเทิง / การเดินเล่นตามศูนย์การค้า และอื่นๆ (เรียนพิเศษ, พักผ่อนอยู่กับบ้าน, กิจกรรมที่โรงเรียน)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 418 ฉบับ จากจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 429 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.44 แบบสอบถามที่ไม่ได้กลับคืนมา ผู้วิจัยได้พยายามตามเก็บแบบสอบถามโดยมีอาจารย์แนะแนวในโรงเรียนนั้นๆ เป็นผู้ประสานงาน พบว่า นักเรียนที่ไม่ได้ตอบแบบสอบถาม สาเหตุหลักใหญ่ คือ นักเรียนอยู่ในระหว่างทำกิจกรรมของโรงเรียน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขออภิปรายตามวัตถุประสงค์ ในประเด็นที่สำคัญดังนี้

1.เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง, เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง, เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านเพศอยู่ในระดับปานกลาง และการปรับตัวด้านการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง, การปรับตัวด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง, การปรับตัวด้านอารมณ์ระดับปานกลาง, การปรับตัวด้านเพศอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนวัยนี้ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย และจิตใจ เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ มีความสับสนในบทบาท มีความวิตกกังวลใจง่าย ซึ่งสังคมและสิ่งแวดล้อมก็มีส่วนสำคัญ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีผลโดยตรงต่อเจตคติและการปรับตัวในด้านต่างๆของเด็ก เช่นเดียวกับที่ พรพิมล เจียมนาครินทร์ [20] ได้กล่าวไว้ว่า เจตคติที่มีต่อสิ่งต่างๆในสังคม ความสับสนในบทบาทระหว่างความเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ จะมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็ก เด็กจะรู้สึกวางตัวยาก การเปลี่ยนแปลงทางเจคติและพฤติกรรมในวัยรุ่นจะควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เช่น การเปลี่ยนแปลงความสนใจ ความคิด ความรู้สึก ความไม่มั่นใจ โดยเฉพาะต้องเผชิญกับปัญหาในการปรับตัว สอดคล้องกับการศึกษาของ จารุวรรณ ตั้งศิริมงคล[53] ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาสุขภาพจิตอยู่ในระดับกลาง และการศึกษาของ จิราภรณ์ เอมเอี่ยม [58] ที่พบว่า นักเรียนมีการปรับตัวอยู่ในระดับกลาง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่น กับการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาพบว่า เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นกับการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แต่มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ทั้งนี้

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างน้อย ถ้ากลุ่มตัวอย่างมากขึ้น ระดับความสัมพันธ์จะมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมุตฐานที่ตั้งไว้ว่า เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นกับการปรับตัวมีความสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงทางเจตคติและพฤติกรรมในวัยรุ่นจะควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เช่น การเปลี่ยนแปลงความสนใจ ความคิด ความรู้สึก ความไม่มั่นใจเกี่ยวกับความสามารถและความถนัดของตนเอง โดยเฉพาะต้องเผชิญกับปัญหาในการปรับตัว[20] ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดรุณรัตน์ ผลสวัสดิ์ [64] ที่พบว่า การปรับตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาพจิต การศึกษาของ Herman (อ้างถึงใน รักชนก คชไกร 2541) [67] พบว่า ความเครียดและการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันในทางบวก และการศึกษาของจิราภรณ์ เอี่ยมเจริญ [58] ที่พบว่า การปรับตัวทางสังคมมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Arkoff ที่มีความเห็นว่า บุคคลที่ปรับตัวได้ดี (Well adjusted) เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่จะมีผลต่อสุขภาพจิตดี [38] ซึ่ง Etzrveiler and Robb [5] มีความเห็นว่า พฤติกรรมสุขภาพที่ดี ต้องมีความรู้ความเข้าใจเป็นพื้นฐาน ในการก่อให้เกิดความเชื่อด้านสุขภาพ และความเชื่อนี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่น และการปรับตัว กับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ จากผลการวิเคราะห์ มีผลต่อเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัว นักเรียนเพศหญิงมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และการปรับตัวด้านการเรียน การปรับตัวด้านสังคมดีกว่านักเรียนเพศชาย อาจเนื่องจากเพศชายเป็นเพศที่มีความสนใจ และความอดทนต่อการเรียนในระยะสั้น และเพศชายเป็นเพศที่ปรับตัวต่อสิ่งต่างๆ ได้ยากกว่าเพศหญิง ทำให้นักเรียนเกิดความวิตกกังวล ความเครียดในการดำเนินชีวิตในบางเรื่อง และส่งผลกระทบต่อการปรับตัวทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประภาวดี เหล่าพูลสุข [62] พบว่า เพศมีผลต่อการเกิดปัญหาการปรับตัว และการศึกษาของ วรารัตน์ ประสิทธิธัญกิจ [59] ที่พบว่า นักเรียนทั้งเพศหญิงและเพศชายมีปัญหาการปรับตัวแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์ [54] และกุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ [52] ที่พบว่า การปรับตัวแยกตามเพศ ไม่มีความแตกต่างกัน

2. ระดับการศึกษา จากผลการวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์ต่อเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนเท่านั้น เนื่องจากนักเรียนมีช่วงอายุอยู่ในวัยรุ่นตอนกลางและระดับการ

ศึกษามีความใกล้เคียงกัน ทำให้ไม่มีความแตกต่างในด้านการปรับตัว ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของกุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ [55] ที่พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน

3. ผลการเรียนเฉลี่ย จากผลการวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์ต่อเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่น และการปรับตัว พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสูงมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านอารมณ์ดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยปานกลางและต่ำ นอกจากนี้นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสูงมีการปรับตัวด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยปานกลางและต่ำ ซึ่ง SchowalterJ.E.,and Towbin K.E [14] ได้อธิบายว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้ จะมีความสามารถในการจดจำสิ่งต่างๆได้ดี สามารถเข้าใจ มีทัศนคติและข้อจำกัด ต่างๆ สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และรู้จักวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ตติยา ทุมเสน [60] ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพจิต เช่นเดียวกับ การศึกษาของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคณะ [36] ที่พบว่า เยาวชนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนต่ำ จะมีแนวโน้มที่มีสภาวะสุขภาพจิตไม่ดีมากกว่ากลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนสูง และการศึกษาของฑัณทิมา ระเบียบดี และคณะ (อ้างถึงใน ตติยา ทุมเสน 2542) [60] ที่พบว่า นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงมีปัญหาสุขภาพจิตสูงกว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยปานกลาง

ปัจจัยด้านครอบครัว

1. ลักษณะของครอบครัว จากผลการวิเคราะห์ ลักษณะของครอบครัวเดี่ยวมีความสัมพันธ์ต่อเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียนและการปรับตัวด้านการเรียน ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของครอบครัวเดี่ยว เป็นลักษณะที่มีความใกล้ชิดผูกพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก มากกว่าลักษณะครอบครัวขยาย ซึ่ง นิภา นิธยายน [6] กล่าวว่า สัมพันธภาพที่ดีระหว่างพ่อแม่ลูก จะก่อให้เกิดความอบอุ่น และประสบการณ์ของสัมพันธภาพที่ดีจากครอบครัว เมื่อโตขึ้นเด็กจะมีลักษณะที่ปรับตัวได้ดี

2. ความสัมพันธ์ในครอบครัว จากผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการเรียน เนื่องจากนักเรียนที่มีครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความรักความอบอุ่น ย่อมก่อให้เกิดความเครียด และความวิตกกังวล อันส่งผลให้เกิดปัญหาการปรับตัวในด้านต่างๆ รวมทั้งมีผลต่อการเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ นิภา นิธยายน [6] ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับตัว ครอบครัวที่ไม่มีความสุข เช่น ขาดความรักใคร่ผูกพัน มีความขัดแย้งกันในครอบครัว ขาดความสนใจเด็ก จะทำให้เด็กรู้สึกไม่มั่นคงในจิตใจ และส่งผลต่อปัญหาการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กุลวรรณ

วิทยาวงศรุจิ [52] ที่พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัว เช่นเดียวกับการศึกษาของ ตติยา ทุมเสน [60] ที่พบว่า ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน และการศึกษาของ Pansky [65] ที่พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง มีปัญหาด้านการเรียนมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์

3. วิธีการอบรมเลี้ยงดู จากผลการวิเคราะห์ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระสามารถแสดงความคิดเห็นได้มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านสังคมและการปรับตัวด้านสังคม นิภา นิธยายน [6] กล่าวว่า ครอบครัวที่บิดามารดาชอบใช้อำนาจบังคับ เข้มงวด เด็กจะรู้สึกหวั่นกลัว ต้องพึ่งพาผู้อื่น ขี้อาย ขาดความกระตือรือร้น ซึ่งการศึกษาของ อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์ [54] พบว่า การอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียนแบบรักสนุกสนานและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียน และการศึกษาของ ตติยา ทุมเสน [60] ที่พบว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

การทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน จากการวิเคราะห์ การทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน, ด้านเพศ และการปรับตัวด้านอารมณ์ ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนวัยนี้ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในโรงเรียน สังคมกับเพื่อนและการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน จึงมีผลต่อเจตคติและการปรับตัว ซึ่ง สุชา จันทร์เอม [12] กล่าวว่า วัยรุ่นจะรู้สึกว่าการคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญมาก อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนจึงมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการเลือกคบเพื่อน โดยมากมักจะเลือกคบกับเพื่อนที่มีรสนิยมตรงกัน มีทัศนคติคล้ายกัน และการทำกิจกรรมร่วมกัน

จากผลการศึกษาเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่าเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตและการปรับตัว มีผลเกี่ยวข้องกัน นักเรียนที่มีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตที่ไม่ดี ในด้านใดด้านหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อการปรับตัว

ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีมาตรการการแก้ไขปัญหา การป้องกันปัญหาสุขภาพจิต รวมถึงบำบัดรักษา เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดี และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานที่แสดงถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่น (เฉพาะด้านการปรับตัว) และการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งข้อมูลเหล่านี้น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับกระทรวงศึกษาธิการและกรมสุขภาพจิต ในการร่วมมือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

2.กระทรวงศึกษาธิการและกรมสุขภาพจิต ควรร่วมมือในการส่งเสริม และตระหนักถึงความสำคัญของเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิต โดยนำทักษะชีวิตการส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนมาใช้กับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อปัญหาสุขภาพจิต สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม

3.กระทรวงศึกษาธิการและกรมสุขภาพจิตควรร่วมมือ ให้มีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสพูดคุยปรึกษาปัญหาในเรื่องการเรียน ปัญหาการปรับตัว ปัญหาส่วนตัว เป็นต้น โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากกรมสุขภาพจิตมาร่วมให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหา

4.กรมสุขภาพจิตควรมีการรณรงค์ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพจิตผ่านทางสื่อต่างๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดี

5.กระทรวงศึกษาธิการควรมีการปรับหลักสูตร หรือบทเรียน ให้มีเนื้อหาที่สอดแทรกในเรื่องการปรับระดับความคิดเห็นของเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตรายข้อ ที่มีระดับคะแนนต่ำ เนื่องจากนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ และมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

6.โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือเสริมหลักสูตรให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตในวัยรุ่น วิธีการคลายเครียด และการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

7.อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว มีบทบาทสำคัญมากในการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับนักเรียน และควรมีการประสานงานกับผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้ข้อมูล ติดตามหาแนวทางการช่วยเหลือ ในกรณีที่พบนักเรียนประสบปัญหา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรมีการศึกษาเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่น และการปรับตัวเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อเป็นการเจาะลึกเฉพาะปัญหานั้นๆ

2.ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิต และการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดอื่นๆ เช่น สังกัดเอกชน เป็นต้น

3.ควรมีการศึกษาในนักเรียน นักศึกษา ในระดับอื่นๆ ด้วย เช่น นักเรียนประถมศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น นักศึกษาอาชีวศึกษา นักศึกษาในมหาวิทยาลัย เพราะนักเรียนในแต่ละวัยมีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันตามพัฒนาการ

4.ควรมีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้มีข้อคำถามที่สื่อสารเข้าใจชัดเจนครบทุกด้าน และส่งเสริมให้มีการศึกษาเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตและการปรับตัวที่มีลักษณะแนวคิดคล้ายๆกัน เพื่อให้สามารถมีการพัฒนา และมีการเปรียบเทียบกันได้ในแต่ละกลุ่ม แต่ละสถานที่ได้